

quod modum; & pro resolutione jam diximus dist. 5. cit. q. 4. art. 1. quod quavis dari possit actus vindicandi, & detestandi peccatum, qui ex naturalis ex parte intellectus ratione dictaminis, & ex parte voluntatis ratione principali; hoc est sine auxilio supernaturale gratia; actus tamen penitentia, qui disponit ad justificationem, & gratiam est supernaturale tam ratione dictaminis, quam ex parte principii, felices, divini auxili currentis. Hoc aliter est. Scotti 4. dist. 14. q. 2. art. 2. & in fine questionis, ubi docet dari penitentiam duplicit generis, ut dictum est, unam fructiferam, id est, ferentem fructum, ut veniam peccatorum, & gratiam, quam proinde dicit esse meritum de congruo, seu dispositionem respeccum ad justificationem; aliam vero non fructiferam, id est, hos effectus non ferentem, & primam dicit sine amore. Del haberri non posse; secundam vero aut absoluere ex puris naturalibus hominis in malis posse, & cad. dist. 14. q. 2. ab initio A. B. & C. duplum rursum aut dari possit penitentiam, unam naturalem, id est, naturali lumine notam, quandam verò supernaturalem quad substantiam, ut communiter Thomilasci assertum, & ali Recentiores, sed tantum quod modum. Quod quidem deducitur ex dictis lib. 3. sent. dist. 6. de virtutibus Theologis q. 6. ubi diximus etiam actus supernaturales verum credendi, sperandi, & Deum super omnia diligendi non esse supernaturales quad substantiam, & exititum, sed tantum quod modum; quod ibi praesertim deducimus ex discrimine actuum supernaturalium patrum, quales sunt visio, & fructus beatitudo, ab actibus supernaturales vice credendi, sperandi, & Deum super omnia diligendi, quando namque Patres, & Concilia de actibus patrum loquuntur gloriosi, & beatifici, absolute negant peccata naturalem creaturam per proprias vires naturales videre Deum, que beatissimi ab ipsius speciali elevatione per lunam glorie facta, aut consumile auxilium speciale, ut consuetum ex Conc. Viennensi, que hic citatur ad normam de Hierosol. At quando de actibus vice loquuntur supernaturales credendi, sperandi, & dicunt speciale auxilium ad eos exercendos esse necessarium, non sic abolute loquuntur, sed cum quadam limitatione, ut constat ex Conc. Trident. dist. 6. cit. can. 3. dicente hominem non posse sine gratia, & speciali auxilio credere, sperare, & Deum super omnia diligere, ut respondet hoc, ut expositum gratia confiteratur, quo loquendi modo indicari de potestate alias actus horum virtutum, quae non sunt secundum operem ad justificationem, & vitam eternam, hoc est, qui sunt naturales secundum substantiam, non supernaturales; si enim exprimere volueris esse simpliciter, & absolute supernaturales secundum substantiam, & non tantum secundum eam circumstantiam sicut operes ad quod liberum arbitrium viri sui propriis actus illi secundum substantiam attingere non possunt; nulla aderat necessitas illam particulam apponendi, sicut operes, sed absurde dicere potest hominem sine gratia non posse credere, sperare, diligere, ut iustificationis gratiam configetur, sicut absolute loquitur Concil. Viennensis de actibus patrum.

15 Quid vero prudenter actus penitentia naturalis non sit meritorum gratiae de congruo, neque sufficiens dispositio ad justificationem, quae est altera pars affecti, probatur, quoniam actus penitentia, qui disponit ad justificationem, & gratiam, est donum Dei, & Deo tributari, ac speciali auctor, & ex speciali eius motione pendet. Ita habetur Jeremias 31. Postquam anima conversisti me regi penitentiam, in quem locum Hieronymus ait: Ergo dico, nisi agimus penitentiam, nisi Dei sumus nixi, imploremus peccatum, & ad Tim. 2. inquit Apollo: Ne quando Deus illis penitentiam ad cognoscendum verritatem, & reficiam Diaboli laqueis; in quem locum acutus Chrysostomus. Et quis hec dat, nisi qui reprobasti Perrum negantem, & fecit se fuisse? Sic etiam olim ab antiquis Patribus, & Concilii contraria pium Pelagianorum decretem fuit, ut habeatur in Concilio Paledino art. 12. Usque tecum de cunctis gratiam, & misericordiam Dei vestram penitentibus donis, non secundum meritorum, quoniamque eritis ipsam penitentiam esse donum Dei dixit Apostolus, ubi ait, Ne quando de illis Deus penitentiam, que autem merita naturalia sunt, non dicuntur specialia dona Dei, cum sint omnibus communia. Hoc idem sanctius fuit in Conc. Trid. dist. 6. can. 3. Si quis dixerit sine spiritu sancti infirmitate, & censu adversorum non credere, sperare, diligere, aut penitire post scire operes, ut iustificationis gratia confiteratur, anathema sit. Ex quo etiam deducitur potest ratio, quia alius penitentia Christianus hominem disponit ad justificationem, per hoc enim a quavis alia penitentia distinguatur, quia ad hoc non sufficit, siquidem per illa verba sicut operes immutari dari aliqua alia penitentia, quia ad justificationem non disponit; quod autem ad justificationem disponit, fuit natura viribus fieri nequit, ut definitum est in Concilio Arafacano i. can. 6. 9. & 10. & in Trid. loc. cit. alioquin sola natura justificationem inchoare posset contra divina oracula; ergo alia penitentia naturalis, & a liberis arbitriis cum solo concilio generali Dei, neque est dispositio ad gratiam, neque meritorum ad congruo ad expiationem nullus actus sufficiens dispositio ad justificationem est posse, ne quidem remota, nisi ex speciali auxilio Dei dato per Christum procedat, ut docent Concilia, & Patres, cum omnibus dispositio ad justificationem a gratia Dei inchoari debet. Objectione autem Adversariorum contraria allatam doctrinam vide solutas loc. cit.

QUESTIO SECUNDA.

De aliis contritionis, & attritionis.

16 Uplex distingui solet penitentia Christiana, ut diximus dist. 6. cit. q. 5. ab initio, altera perfecta, que Contrito dicitur, altera imperfecta, que Attrito nominatur, que distinctione praeferunt intelliguntur de penitentia sumpta pro penitentia de peccatis praeteritis cum proposito amplius non peccandi.

829

Questio II. Articulus I.

499

& approbatuora Conc. Trid. dist. 14. cap. 4. ubi eas perfecdam appellat, quae vim habet iustificandi ex se independenter a suffectione Sacramenti, & per se sufficiens est ad remissionem culpi; Imperfecta vero, quae quidem suo modo utilis est, & faleste remotè ad iustificationem disponens, fed de non sufficit ad iustificandum, sufficit autem cum suffectione Sacramenti Baptismi, vel Penitentie. Ratio autem hujus dispositionis est, quia omnis penitentia, aut peccatum detestatur ex supradictis, & perfectissimo motivo, quanto Dei offensa, & sic dicitur penitentia perfecta, seu Contrito, aut ex aliquo mortivo infra Scotilem communiter, sed etiam Suarez, Valq. Averla, Amic. Card. de Lugo & ali Recentiores, quod pluribus probavimus loc. ced. ratione praeferunt, qui non repugnant inventi veram contritionem sine formalitate amoris Dei super omnia, sed quidem hujusmodi actus differunt objectis, quorum unum sine altero menti obiecti potest; potest enim peccator considerare peccatum, ut divina bonitatis summe repugnans, illud representare voluntati, ut tale, quoniam non apprehendat explicite Dei esse, & Spiritus Sancti impulsu, non a ihu quidem inhabitanter, sed tantum invenientis, quo adiuvis viam fobi ad iustitiam parat. Convenienter etiam in hoc, quod utes que actus, tam attritionis, quam contritionis debet esse a teo efficax, ut formaliter, vel sicut virtualiter includat propositiu de cetero non peccandi, ita ut similitudinem voluntatis avertat ab effectu peccandi, alias enim esse non potest sufficiens dispositio ad gratiam, cuius infusionis affectu peccandi adverteratur, unde penitentia definitur dist. 14. cap. 4. quod est animi dolor, & detestatio de peccatis commissis cum propis non peccatis de cetero. Cum ergo Contrito, & Attrito in his rationibus convenient, & alii quoque conditionibus ad rationem vera penitentia necessariis intentis alignandis, nunc videndum est, in quibus distinxerit, & quoniam ab invicem distinguantur, quod patet non potest, nisi prius investigando utriusque effectum, & formaliter rationem.

ARTICULUS PRIMUS.

De aliis Contritionis penitentia perfecta.

17 Si uenendo igitur Contritionem in rigore pro penitentia perfecta, & propter attritione distinguuntur, opus est explicare quid sit, sive per quid haec perfecta penitentia constituitur. Contrito itaque propriè dicta solet a Theologis definiri, qui sit fit necessarius detestatio a confessione cum propo-^{sitiu} ne peccandi de cetero etiatis charitatis, vel eff detestatio peccati propter Deum summe dilectum, vel est dolor, quem quis concepit de peccato ex eo, quod diligit Deum super omnia amore amicitia. Ex quo deducitur, quod ut contrito sit proxima dispositio ad gratiam debet procedere ex supernaturali Dei dilectione, quod colligitur ex Tr. dist. 6. c. 6. ubi describens penitentiam adiutorum ad justificationem necessarium, docentes ex dilectione Dei procedere, & dist. 14. c. 4. affirmantes penitentiam, quae extra Sacramentum hominem cum D. conciliat, esse charitatem perfectam, deducitur etiam ex scriptura Luc. 7. Remittitur ei peccata multa, quoniam dilexit multum, ubi peccatorum remissio dilectione Dei tributatur, ita etiam pacifico docens Patres praeferunt August. serm. 7. de tempore, ubi ait. Panitia nostra certam non facit, nisi odiam patet, & amor Dei. Accedit tandem ratio, quae contrito debet esse per se sufficiens dispositio ad gratiam, & remissione peccati mortali, ergo debet includere aversiorem a peccato, quae per odium ejusdem habetur, & conservationem ad Deum, quae fit per actuam amoris Dei super omnia; pro cuius majori declaratione disserendum est breviter per singula, quae disputari solet, an sine actu contritione requiri, ex dist. 5. cit. art. 1. & seq.

18 Primum itaque queritur, quo pacto contrito includatur hanc supernaturalem Dei dilectionem, scilicet requiriatur formularius donum Dei. & explicitus, an sufficiat virtualiter, & implicitus. Affirmant aliqui necessariam esse dilectionem formulari imperante, quod probant, quia ex Scriptura, & Patribus perfecta penitentia procedit ex dilectione Dei ergo procedit ex illa tamquam ex actu imperante distincto, quod etiam Trid. immixte videatur l. c. ubi dilectionem Dei requirit, ut causa penitentia, & detestacionis peccati; ex qua doctrina hacten ratio conficitur, electio medi posterior est semper intentione filii juxta illud axioma, ordinare volens prius vult finem, deinde media ad finem sed contrito peccati per ejus detestacionem est medium ordinatum ad dilectionem Dei; ergo prius est voluntaria dilectio Dei, quam contrito elicatur. Ita Canus, Soto, Coninch. Lora, & ali Recentiores, & ex nostris Faber dist. 16. c. 1. Diximus tamen l. c. quod licet regulariter loquendo perfecta contrito supponat dilectionem Dei formulari, a qua im-

petur, absolutè tamen loquendo, potest justificari peccator abfque formaliter amore per detestacionem perfectam peccati inclientem in se virtualiter Dei amorem, atque ita perfecta contrito non necessario simpliciter supponit dilectionem Dei formaliter, sed fatus virtualiter, quae includit in actu ipso detestacionis proper Deum elicito. Et huc alterius quoad utramque partem deducitur ex Scotti dist. 14. cit. quest. 2. §. In ista questione, vers. alia conclusio, ubi ait quod licet regulariter charitati conveniat uti actu penitentie imperari potest, & ita tenent non solum in Scottilem communiter, sed etiam Suarez, Valq. Averla, Amic. Card. de Lugo & ali Recentiores, quod pluribus probavimus loc. ced. ratione praeferunt, qui non repugnant inventi veram contritionem sine formalitate amoris Dei super omnia, sed quidem hujusmodi actus differunt objectis, quorum unum sine altero menti obiecti potest; potest enim peccator considerare peccatum, ut divina bonitatis summe repugnans, illud representare voluntati, ut tale, quoniam non apprehendat explicite Dei esse, & Spiritus Sancti impulsu, non a ihu quidem inhabitanter, sed tantum invenientis, quo adiuvis viam fobi ad iustitiam parat. Convenienter etiam in hoc, quod utes que actus, tam attritionis, quam contritionis debet esse a teo efficax, ut formaliter, vel sicut virtualiter includat propositiu de cetero non peccandi, ita ut similitudinem voluntatis avertat ab effectu peccandi, alias enim esse non potest sufficiens dispositio ad gratiam, cuius infusionis affectu peccandi adverteratur, unde fit actu contritionis, qui ex motu charitatis fit, semper eis actione dilectionis, licet non ita explicitum, ac si tendet per modum protectionis, unde concludit contritionem sine actu actu amoris sufficere, quia ipsa semper sit actus amoris saltem in virtute litter.

21 Hinc patet solutio fundamenti oppositorum sententiarum, quod enim Scriptura, & Patres dicunt ad contritionem perfectam necessario requiri dilectionem Dei, loquuntur de penitentia, quae ordinari concipiatur ex dilectione formalis imperante, quippe quod perfectior est, & utilior. Vel non sunt intelligendi tam in dilectione formalis, sed etiam virtuali, qui causit tunc contrito, quando peccator intifatur abfque proprio, & formaliter amoris Dei per ipsa tunc elicito, fed per detestacionem perfectam peccati, sed absurde. Et hoc etiam confirmat Card. de Lugo dist. 5. de penit. sectione 7. quia idem est detestari peccatum ex motu charitatis, sed quia natus Dei est, ac velle Deo carentiam peccari, licet quod modum tenendi differant huiusmodi actus, sicut etiam hi actus, quo vole Petro visum, vel quo nolo Petro esse caecum, nam licet unus sit per modum fugae, & alter protectionis, ut tamen vera habent idem objectum taliter virtualiter, unde sit actu contritionis, qui ex motu charitatis fit, semper eis actione dilectionis, licet non ita explicitum, ac si tendet per modum protectionis, unde concludit contritionem sine actu actu amoris sufficere, quia ipsa semper sit actus amoris saltem in virtute litter.

+ elicit

22 Secundo queritur, an sit de ratione Contritionis, ut sit sufficiens dispositio ad justificationem extra Sacramentum, quod ex motu charitatis. Affirmant Thomistae communiter, & Neocatolicus, ut actus contritionis debere esse ex motivo charitatis, & peccati remissione extra Sacramentum debere esse ex motivo charitatis, ac proinde Contritione definire solet esse dolorem de peccatis proper Deum summe dilectum, & colligunt ex Scripturis, & Patribus, qui dicunt amorem Dei ad iustificationem.

I 1 a

presso di illis delendo in generali. Ita Scoris omnes, & Recen-
tiores citati pro precedenti asserto, ex quo hoc quod necessa-
rium legitur, si enim semper opus esset ad iustificationem media
contritione consequendam singula peccata sua in specie, & nu-
mero recolere, peccator ad mortem illud raptus non posset ju-
stificari, & paulin contingere posset quemquam ad talem termini
miseri devenire, ut de peccatis suis incepiter distinxerit recogitare
& ponere, sed quia non habet spatum omnia percurendi,
non posset iustificari, quod est contra vitam virtutis penitentia-
li communiter a Patribus edicatum; ergo dolor de peccatis
confusus consideratis fortius potest ratione contritionis, si in
peccatum feratur sub contritionis motu, potest enim ex
contra consideratione vita præterita dolere propter Deum fun-
mè dilectionem, ac summa proponere vita emendationem, quam-
vis illum peccatum in particulari cōsideret. Pro majori autem
intelligenda hujus doctrine advertendum est ex dictis l.c. quod
quando queritur, an ad veram contritionem requiratur distinc-
ta recognitio omnium peccatorum, potest hoc duplicitate intel-
ligi; primò, an contrito extra Sacramentum cogitationem
requirat de singulis peccatis mortalibus, ut homo iustificari
posit, seu an ea cognitio de singulis peccatis requiratur ex spe-
ciali precepto contritionis; & in hoc sensu dicimus non requiri;
secundò intelligi potest, an contrito requiratur talem peccatorum
cogitationem in ordine ad confessionem, seu ex speciali pre-
cepto confessionis, & hoc omnino negari non potest unde si aliqui
P.P. & antiquiores Theologi contraria sententia videantur,
certè lequantur de examine, & cogitatione in ordine ad
confessionem, non autem in ordine ad valorem contritionis ex-
tra Sacramentum. Et in hoc sensu locutus est Scot. 4d. 17. qu.iun.
ar. 2. M. cum dicit faciendam esse inquisitionem possibilem fra-
gilitati humanae ad recognitio peccata, loquitur, inquit in or-
dine ad confessionem faciendam, inquit enim quod peccata sic
ad memoriam reducunt debet penitentia potesta confiterit alioquin
loquens d. 15. q. 1. S. De quanto articulo de peccatorum recogita-
tione in ordine ad contritionem habendum extra Sacramentum
aperit dicit quod non est necesse intellectum simul confidere
hoc peccatum, & illud, ne voluntatem ponere simul de hoc,
& illo, sed sufficiat, quod dum cogitat de uno, & ponenter de illo
primum quoque fit cogitare, & ponenter de altero, sibi occur-
ret, ut Faber etiam notat disp. 16. c. 2.

38 Ad auditorates pro opposita sententia adductas dendimus scripturam ibi narrare, quod viri Sandi & perfecti fecerunt ad pleniorum & perfectiorum preuentiam, & satisfactionem, non tamen cum illis ita ab omnibus fieri debere, unde hoc est consilium, non praeceptum. Patres, quoque comendatur quidem distinctam peccatorum recognitionem ad pleniora punitio modum, & aliquando ad obligacionem confessionis in lege Evangelica resperxerunt. Chrysostomus autem non negat absolute posse peccatores iustificari per contritionem, nisi per primum examen ad singulas peccatorum species descendat, sed solum negat per revereturum in gratia, quia regulariter oportet propositum defensione ad particularia, & occurrente postea occasione fervetur, & perseveret, que regula propterea viros spirituales sati communis est; unde nos quoque fatemur, in praxi utilissimum esse peccata singula in memoria revocare ad perfectiorum contritionem habendum. Ad rationem negatur major, quia non eodem modo quantum ad hoc fuerint homines in legi veteri obligati ad contritionem, sicut nunc ad confessionem, quia hec obligatio est nova in lege Evangelica, alioquin neque ex lege veteri, neque iure naturali talis apparat obligatio; ad probationem majoris, conceleto antecedente negatur consequentia, ex hoc enim quod contrito virtutem habeat peccata remittiendi, quatenus habet annexum confessio[n]is votum solum sequitur preuentio teneri ad distinctam peccatorum examen quando aderit confitendi opportunitas. Alias rationes ad idem vide solutas, i.e. refaponies A lveriariorum praeclausis,

ARTICULUS SECUNDUS

De actu Attritionis paenitentis imperfelle.

Diximus ab initio questionis attritionem esse dolorem aliquem de peccatis, qui non est tam perfectus, nec est ultima, & proxima dispositio ad gratiam, sicut est ipsa Contritione, & Scotus ipse 4.d.14.q.2.N, & q.4. nomine attritionis intelligit alium odii, doloris, seu detestationis peccati, qui seculum sc., & proxime non disponit ad gratiam sanctificantem, sed est tantum remota diabolico, & fit proxima virtus Sacramenti ipsius. Ceterum, ut diximus dilp. p. t. q.6 ab initio est aliqua attrito non solum insufficiens ad remissionem peccatorum per ipsam obtinendam, sed est absque Sacramento in re, sed etiam insufficiens cum ipso Sacramento, ut si sit actus natu-

peccatum in hoc stat. commisum includit aversionem a Deo
objeto supernaturali; ergo et tantum peccati turpitudine erit
sufficiens motivum Christiane attritionis, qui opponunt aliqui
perfessioni divinae supernaturale no[n], ut sunt irreveren-
tia contra Deum finem supernaturalem, ingratisatio, inobedi-
entia, & similia. Ita Iugos d[icit]p[ropositio] 5, f[acit] 2. Amic[us] d[icit]p[ropositio] 3, f[acit] 2.
Capens[us] d[icit]p[ropositio] 3, f[acit] 2. 7. & allij Recentiore[rum]. Nos tamen diximus l. c. n. 142. cum communiori opinione quilibet turpitudinem moralem peccati, sive oppositionem dicant aliqui perfec-
tioni divinae supernaturale cognitam, sive non dummodo sit
supernaturaliter, id est, per fidem nostra, sufficere, ut sit moti-
vum attritionis Christianum. Ita Suarez d[icit]p[ropositio] 5, f[acit] 2. Averfa-
q. i. f[acit] 14. Brancatus ex notris d[icit]p[ropositio] 9. art. & allij Novencii
psalm. Ratio est, quia Concilium non se refringit ad illas
peccati turpitudines tantum, quia opponuntur aliqui perfectio-
ni divinae supernaturale no[n], sed indefinitè loquitur de pec-
cati turpitudine, ut opponitur huius, vel illius virtutum in particu-
lari, excepta Charitate, ut si detuleris furtum, quia est con-
tra iustitiam, fornicationem, quia est contra castitatem, &c.
& omnibus aliis est verè bonus, & honestus in genere mor-
is, & de genere virtutis moralis, quia ipsa honestas sicut op-
posita turpitudine, non solum naturali lumine confit, sed etiam
revelacione divina, & lumine fidei, & talem actum supponi-
mus e[st] ex superiori auxiliu gratie, & de ordine supernaturali
falem secundum modum, sicut de aliis similibus actibus fal-
taribus. Concilium loquitur: ergo talis dolor, & attrito de
peccatis ob eorum in infancia turpitudinem, & ex amore op-
posita honestatis, ut per divinam legem praecepta, & revela-
tio, erit vere fatalis, & cu[m] in Sacramento sufficiens ad justifi-
cationem dispositio. Per quod pates ad fundamentum in oppo-
situm; falso enim est eam tantum turpitudinem esse sufficiens
motivum Christiane attritionis, qui opponunt aliqui perfec-
tioni divinae supernaturale no[n]; nam alio quoque turpi-
tudines peccatum, ut huic, vel illius virtutum in particulari op-
ponuntur, sunt contraria Deum legislatorem, cum restituides
opposita fuit a Deo praecepta, & per fidem revelate, ut media
idonea ad faltem consequandam, ut fuisse ostendimus loc. cit.

motivu[m] supernaturali cum ordine ad Deum objectum, & finem
supernaturalem Cui, si animu[m] peccandi excludat, efficaciter
converit hominem ad Deum; igitur omnis attrito concep[er]ta ex
motivo supernaturali cum ordine ad Deum objectum, & finem
supernaturalem Cui, si voluntate peccandi excludat, erit suffi-
cens dispositio cum Sacramento ad iustificationem, atque ideb[et]
falsum, quod praefati Scotisti dicebant; ut quis bene dispo-
natur per attritionem ad iustificationis gratiam in Sacramento
penitentiae consequendam, semper opus esse, quod habeat do-
lorem de peccatis ex mortivo charitate sive felicitate, f[acit] imp[er]ata-
re; sufficit enim, quod attrito concepta sit ex aliquo motivo
supernaturali cum ordine ad Deum objectum, & finem super-
naturalem Cui, hic autem non est ordo, quem importat dilectionis
formalis, vel virtualis Dei, & eius propriis contritionis, quia non
est ordo ad Deum, tamquam ad objectum, ex cuius amore mo-
vet pignus ad detestandum peccatum; sed est ordo ad Deum,
tamquam ad justum peccati vindicem, quem penitens timet, ti-
mens enim malum sibi immensum ab aliqua determinata persona,
metu etiam personam; non ergo ex hoc, quod attrito di-
cit ordinem ad Deum hoc modo, & est proprius Deum, sequitur
quod semper esse debet ex motivo charitatis formalis, vel vir-
tuali. Objectiones autem praefatorum Scotistar, vide solutes L.

43 Quartu[m] queritur, quo pacto attrito a contritione distin-
gitur, circa quod variis discordi modis recentemus, & exami-
namus q. s.c.a. 2. ubi in fine conclusimus ex superiori dictis suffi-
cient deducit, in quo attrito, & contrito convenient, & in quo
differant. In primis enim convenient ex parte objecti materia-
lis, & proximi scilicet, peccati, nam ab circa illud venturantur.
Deinde ex parte modi illum respiciendi, scilicet, averfando,
& destruendo illud super omnia. Rursus in efficacitate delin-
quunt illud, nam terque actus voluntatem destruendi peccatum in-
cludit formaliter, vel virtualiter modo eis proportionato, &
terque includit voluntatem, & propo[ne]tum non peccandi de
cetero ex Trid. l. c. Item convenient in ordine, & origine, qui
uterque est actus ordinis supernaturalis, & consequenter ex au-
xiliu gratia procedens. Denique quia neuter requirit certum
aliquum in intentionis gradum, aut certum durationis quantita-
tis, in contritione, & in contrito, & in attritione.

missionem culpa, & omnia poenitentia major requiritur satisfactio, quam ad remissionem culpi tantum, & per consequens major temporis mora erit necessaria. In datus potesteniente virtus, qui est detestatio peccati, esto salvai posse in unico instanti pro remissione culpis, adhuc tamen confuselum est peccatorum ut quo magis potest, illum prostratis, & ita confuselum D. Augustinus de vera, & scilicet penitentia cap. 13. *Omnis frustis Penitentia regulariter loquendo, quando per tempus licet, & cum determinatam præterita vita subit memoria futura, & non impedit invincibilis ignoranciam, vel naturalis oblitio tali propensi, hoc est necessarium formale, & explicitum, sive ut medium, & dispositio ad iustificationem, ut aliqui volunt, sive ut praeciput naturali iure coniunctum cum detestatione præterita vita, ut fert communior opinio...*

*tis pavor habere, nunquam credat sufficere, semper dolens, semper
coram Domino reverenter, & dolorem cum vita finire. Accedit
eniam ratio, quia actus instantaneus dolendi proportionem non
habet cum actu peccandi, qui tantumquam, vel raro per unicum
tantum infans durat. sed tantum in opifitum negatur
ob id postea hominem esse certum de sua justitia, quamvis enim
potest aliquis esse motum per vitalem experientiam, se habere
actum doloris, & contritionis, non tamen est evidens illum
actum esse supernaturale, virtus vel enim experientia per se
non sufficit ad discernendum, an actus internus sit naturalis,
vel supernaturalis, & ratio deducitur ex dictis, quia actus pe-
nitentiae non est supernaturalis quo ad substantiam; sed tantum
quo ad modum, ut dictum est q. praece, art. 2. n. 16.*

31. Secunda sententia, quale propositum de cetero non peccanti requirat contrito, an feliciter formale, vel actualis, an potius virtuale, sufficiat; nam absolute loquendo de ratione penitentie est propositum non peccandi imponeretur abstrahendo a propositione formalis, & virtuali, quia de causa hoc propositum indefinite ponitur a Concil. Trident. 14. cap. 4. in definitione contradictionis, cum inquit, quod est dolor, ac detestatio de peccato commisso cum proposito non peccandi de cetero, & sensu. idem propositum recenset inter dispositiones ad iustificationem re-
quiritas, & hoc adeo verum est, ut Scotus 4. dist. 14. q. 4. in solu-
tione ad 2. princ. hoc propositum de non peccando imponatur, non solum ad rationem contritionis postulat, sed etiam ad veri-
tatem attritionis. Controversia igitur est, quid debeat esse hoc
propositum, an, feliciter, requiratur explicitum, & formale,
quo nimirum penitentis actualiter statutus non amplius peccare,
vel sufficiatis implicitum, & virtuale, ideo, imbibitum in ipsa-
met detestatio de peccatis commissis, que neque detestatio
talem vim habeat, quid si a penitente explicita queratur, an
vel iterum peccare, non posset simul cum illa detestatio
habeat etiam non peccandi, sed si aliquem actum circa hoc eli-
cit, non nisi propositum abstinendi a peccatis habebit. In qua
controversia tres sunt sententiae, duas extreme, & una media.
Prima extrema affirmit requiri formale, & actualis, quod quidem aliqui requirunt tantum de necessitate precepti, aliqui ve-
rity etiam de necessitate medi, pro qua sententiae plures citantur
Thomistae, & ex nostris Brancutus disp. 3. art. 14. & Huiques dis-
put. 17. qu. in Comment. Secunda sententia extrema negat
necessitatem, & per se requiri formale propositum affirment suffi-
cienti virtute includit in ipsa detestatio peccatorum, vel obedi-
entiali dilectione Dei. Ita Major, Argentinus, Medina,
Valentia, Vega, Coninckius, & alii. Tertia sententia media
qua sententiae locutiones, affirment etiam sufficiere formam

quam sequitur loco citato, alteris expressum propositum de cetero non peccandi per se quidem, & regulariter esse necessarium, live necessitate precepti tantum sine etiam mediis, quando penitus cogiter, & advertat etiam de tempore futuro, per accidentes tamen, & in aliquo casu defectu considerationis, aut temporis sufficiere virtutem, & implicitum, & sequitur Navarrus, Suarez, Vafquez, Henriquez, Nungres, Amicus, Lugus, Averla, & ex nostris, Aretingus dip. 14, quiesc. 3, art. 8. Hiribarne sedem dip. quia, s. 2, fect. 7, & plures alii Scotorum, & Receniores, & quidem hoc assertum quodam primam partem ex Scotti dip. 14, cit. quasi, 4, 8. Ad primum argumentum, ubi ad rationem contritionis cum dispensatione de peccatis commissis exigit etiam propositum carentis de cetero, quam sufficienter probant ratios, & autoritates, que pro priori sententia adduci solent, sic enim loquitur Scriptura Isaiæ 1, Lævamini, mundificate, aufer malum cogitationis vestrum, quia scire agere perverteri. Amos 5, Odite malum; & diligite bonum, ad Ephel. 4. Deponite veterem bonum, & induite novum, in quibus, & similibus autoritatibus paulini in Scriptura occurruntibus prætor detractionem præterire vitæ, semper propositum additur nova vitæ. Sic enim loquuntur Patres, at Ambrosius, Gregorius, & aliij, dum penitentiam definunt, quod sit præterire mala plangere, & plangendo se rora admittere. Si etiam Concilia conciliorum perfectum Florentinum in decreto Eugenii Quarti, & Triad. loc. cit. dant dicunt ad contritionem pertinere, ut dolet de peccato commissio cum proposito non peccandi de cetero. Sic tandem suaderet ratio, quia perfecta penitentia est motus, quo anima per gratiam inoyetur à statu peccati ad statum iustitie juxta illud dictum à malo, & factum bonum, hic autem includit recellum a male per detractionem vite prioris, & accessum ad bonum per desiderium, & propositum vite melioris, ergo per lez. &

G9

Quæstio II. Articulus I.

503

Concili est, quod regulariter loquendo tale vocum Sacramenti Penitentie debet esse expressione, & formale, & fieri debet per actum ab ipso actu contritionis diversum. Item etiam D. Bonavent. pag. 1. eiusdem dist. 17. art. 1. ubi assert, neminem iustificari potest ab illo Sacramento Confessionis saltem in voto, & loquitur de voto expicito, & sic explicat plures Sanctorum autoritates docentium neminem sine confessione iustificari potest; & sic etiam discutunt Alerens pag. 4. q. 9. membr. 2. art. 1. & Divus Thomas 3. par. 385. art. 5. Magister disp. 16. cap. 2. scilicet antiquiores, apud quos non ita familiaris fuit distinctione voluntarionalis, & virtualis, sicut est apud Recentiores. Quod autem per accidentem, & in aliquo casu sufficiat aliquando vocum confusum, & implicitum Sacramenti Penitentie, verbi gratia, in cali figuratio, quando est defectus intromissionis, qui calus contingere potest etiam frequenter in iis, qui minus sunt instructi, concedunt Recentiores passim, & ex nostris Aliquis disp. 17. quæst. un. n. 112. & probatur, quia huius satius congruum videtur divisione Misericordiae, & infirmati nostre, & tale propositione re vera sufficit, ut vere peccatum remittatur in ordine ad claves, ergo aliud non requiritur. Consequentia probatur, quia alias faciens, quod in festo ex filio, & gratias Deus defecit, huius autem in cali calu aliud preface nequit ex impedimento supposito defectus sufficiens intromissionis, quamvis habeat bonam voluntatem, & perfectum dolorem de peccatis commisit, ergo, &c.

34 Octavo quæ sit, an contritio necessaria cadat super omnia peccata memorie praesentie, vel posuit esse de aliquo tantum. Affirmant aliqui dari posse veram penitentiam formaliter de uno peccato, & non de aliis, quia utilis, & fructuosa sit, ita per talem actum consequatur suorum penitentiarum, qui est remissio omnium peccatorum, ita: Medina tract. de penitentia q. 12, par. 2. Fundamentum est, quia non repugnat peccatorem moveri ad unum peccatum detestandum propter peculiarem oppositionem cum aliquo attributo, & perfectione divina non detestando simul certa, v. g. motus ex peculiaritate erga Sanctorum divinam detestari potest peccatum blasphemie, ob peculiarem oppositionem, quam cum talis habet attributum, non detestando reliqua peccata inoperantur, aut inutiliter erga proximum. Quid autem istis actus sit charitatis erga Deum, licet imperfectus, & inadequatus ex eo constat, quia pro mortali formali habet ipsam incrementum Dei sanctitatem, ob quam immediate moveatur ad detestandum blasphemie peccatum, ut peculiariter huius divinae perfectione oppositum, ergo talis actus est bonus, & laudabilis, & potest esse supernaturalis, sicut etiam aliarum virtutum. Nos autem fiximus loc. cit. num. 12, contritionem, quæ est vera, & imperfecta penitentia in scripturis inuncta pro peccatorum remissione esse debere aquagata de omnibus peccatis mortalibus formaliter, vel falso virtutibus, nec posse unum mortale detestari, quin simul alia commissa detestetur. Et hoc est communis sententia, quæ expresse deducitur ex scripturis, quibus de omnibus peccatis punitio inducitur, ut patet illo Ezech. 17. si impius eritis transiens ab omnibus iniuriantibus suis; Patet etiam ratione, quia a contrito, ut tali detestatur peccata propter Deum ultimum finem super omnia dilectum, ut confit ex dictis, ergo implicat ut detestetur unum peccatum mortale, quin simul detestetur omnia numero.

utum peccatum mortale, quincumque detentor omniis mortali-
tate presentia fatus virtualiter, & penitus excludat compla-
centiam de aliquo alio peccato. Consequentia patet, quia si
per contritionem homo detestatur peccatum, iam ex ipso in-
plexus cum contritione retinere affectus, & complacentiam ad
aliquid peccatum mortale, nam hoc ipso non detestatur peccatum
proper Deum super omnia dilectionem, sicutdem non de-
testatur illu*m* proper Deum dilectum supra illam creaturam,
eiuscomplacentiam, & affectum preferent complacentiam, &
dilectionem Dei. Ut ergo contrito sit sufficiens dispositio ad iu-
stificationem, si tibi exprestes, & formaliter de aliо iplo peccato,
debet saltem virtualiter esse de omnibus aliis, quod tunc contingit,
si tibi motivus generalis, quatenus communis omnibus ecclesias,
potest enim quis de aliquo peccato dolere confidens illud,
ut offensa Dei, itat movetur formaliter hac ratione detesta-
bilitatis (scimus) he spectata, unde cum alia quoque peccata
sunt malum, & offensa Dei, hanc penitentiam, saltem virtualiter,
cetera quoque complectit peccata, & est talis, ut profus
excludat complacentiam, aut voluntariam de aliis peccatis.
Hinc patet ad fundamentum opositum sententia: nam adhuc
quo peccatum unum peccatum mortale detestatur, ut specialiter
aliqui divino attributo opifitum, cum sit ex particulari
motivo cuiusdam certe virtutis, non est dolor alia diversa pec-
cata virtualiter includens, quin immo ex iuri ratione videtur pos-
se secum admittere complacentiam de aliquo alio peccato, at-
horum, & mores, &c.

36 Poterit queritur, an contritus de pluribus peccatis simul
rector distinguit eorum recognitionem, ut eis debet debeat
de omnibus mortalibus distincte recognitis, aut tantum in confusione
cognitis. A fieri autem alii qui contritionis plurimum pacatorum
specie divisorum requirent cognitionem illorum distinctam,
confusam verò, & in generali modo sufficere. Ita preferunt
ex nostris Brancidilius, &c. at. 1. quid pluribus ibi probre con-
dit, que fuit opinio Cam. Sori, & Medini, ut referat Suarez, lect. 6.
quod probant ex scriptura, quae videat requirere falem diffi-
cilem recognitionem omnium peccatorum Pl. 6. cogitatis dictis
antiquis, Ex. exercitacione, & forebam / prius meum / l. 36. reci-
tationibz suis annos mo. Sicut etiam PP. docuisse videuntur, preterim
vero Chrysil. 9. ad Hebr. circu[m] fane, ubi agit, si quis recono-
cerit se peccasse, & non ad singularis / specie de cedula, nam quoniam se
fabi. Deinde probant ratione quia talis debet esse cognitione peccatorum
precedens contritionem, quia debet sufficere ad confessio-
nem, sed haec non sufficit cognitio peccatorum; ergo negat eam; minorem, poterat major, quia contritionis
competit gravis collatio, & peccatorum remissio quatenus habet
votum confessionis; ergo eorum cogitatione talis esse debet,
qualis ad confessionem requiriatur; adeo ut contritus peccatorum
suum confessionem facere possit abfue alia recognitione.

37 Nos tamen diximus loc. cit. num. 219. ad valorem con-
tritionis extra Sacramentum non necessario, quia examini, &

recognitionem explicitam singulorum peccatorum in particula-
ri, sed sufficiat homo feratur in omnia formaliter, & actu ex-

tionem requiri idem, vel falem virtualem, qui utique non haberetur, si motivam charitatis non inceruerit; quare Valquez q. 75, art. 2. erroream confer sententiā dicentium actum Contritionis, qui non sit dilectio, vel ex illa proficitur sufficere ad justificationem, & hanc etiam opinionem sequuntur Suarez, Valentia, Bellatinius, Cominchus, Amicus, & plures alii, ac etiam ex nostris Ponciius dis. p. 45. q. 2. Nos tamen diximus loc. c. quod licet pœnitentia de peccatis ex mortivo formalis charitatis, & dilectionis Dei sit perfectissima contritio, de qua maxime verificatur, quod sit proxima dispositio ad gratiam justificationem, adhuc tamen contrito, & pœnitentia de peccatis ex mortivo justitia, quatenus peccata sunt contra debitum, & contraria ius Dei, vel ex alio motivo spectante ad Deum, probabilitate videtur esse sufficiens in ratione ultima, ac proxima dispositio ad justificationem peccatorum. Ita colligitur ex Scot. 4. dist. 14. q. 2. *Alioquin*, ubi dicit, quod potest procedere aliud intentionis, scilicet voluntas vindicandi peccatum, qui non est actus charitatis, vel ex mortivo charitatis elicitus, sed potius proprius actus pœnitentie virtutis, & ex mortivo justitia elicitus, sub quo continetur pœnitentia, & ex illo propter immediate oriri detestatio peccati, ita etiam Baillolius ibid. q. 2. art. 2. & sequuntur Scotiæ passim, & Nominales affirmantes, ut contrito sit proxima dispositio ad justificationem, sufficeret quod elicatur ex mortivo satisfaciens Deo, vel conquestrando remissionem peccatorum, aut reconciliacionem cum Deo, vitæque emendationem, vel ex alio motivo spectante ad Deum, quanam opinionem confer queo probabilem ipse Suarez dis. 4. feb. 2. licet ibi in partem negativam inclinet, ac etiam Card. de Lugo dis. 4. feb. 1. ubi non esse dignam censura, quae canavit Valquez, causa sequuntur plures Recentiores, sed egregie præ omnibus defendit Averroës q. 3. feb. 5.

23 Probatum autem in primis ex modo loquendi Sacra Scriptura, ubi non semper videtur exigere pœnitentia ex mortivo dilectionis Dei, seu charitatis, ut sit sufficiens dispositio ad remissionem peccatorum, sed ex mortivo universali, & præterin ex mortivo peculiaribus pœnitentie, quatenus est specialis virtus à ceteris distincta, ut patet ex illo Ezech. 18. *Si impius egreditur panitentiam ab omnibus peccatis suis, omnium iniurias eius non recordabor;* & idem indicat modus loquendi Patrum frequenter dicentium Deum esse paratum dare sicut gratiam peccatori se à suis viis convertenti, & plane durum nimis videatur, ut inquit Averroës, illud actum, qui maxime proprie virtutem pœnitentie constituit, non esse idoneum ad justificationem, & remissionem peccatorum, aliquo male factum fuisse, ut nomen pœnitentie talis actus, & virtutis appropriet, si per se non est sufficiens dispositio ad justificationem, sed potius appropriari debuisset nisi virtuti charitatis, si solum ex hoc mortivo est sufficiens ad justificationem dispositio. Confirmatur, quia idem Adversari dicunt contritionem ut sit proxima dispositio ad gratiam, ex laudabiliori dilectione procedere, & mortivo charitatis, quia pœnitentia ex tali motivo efficiente justificatio, & peccati remissio in Scriptura promittitur, ut Iudec. 7. *Remittetur ei peccata multa, quoniam dilexit multum*, sed non minus frequenter in Scriptura promittitur infra dicto, & peccati remissio contritione, & perficie pœnitentiam determinatio ex solo motivo pœnitentie, quatenus est species justitiae vindicativa, & virtus à ceteris distincta, ut patet ex locis superioribus, & ratione distinguitur a se ipso, ut informata, & ita sentitio Scotiæ, ibidem Baillolius, & H. queus, Brancatus dist. 8. art. 13., & Faber dis. 16. cap. 2. in fine, & sequuntur Recentiores omnes citati dis. cit. de justificatione q. 7. quatenus contritione, ut sit proxima, & ultima dispositio ad justificationem, & gratiam habitualen non procedere efficiente ab ipsa, sed solam ab auxilio sociali cum libero arbitrio. Et quidem quod contrito perfecta in eodem tempore instant, quatenus pœnitentia est offensa Dei, sic enim penitentio, dicitur peccator ad Deum rōco deo converti, & peccatum super omniam detestari idem, super quodcumque aliud malum panz, tunc paratus esse, quodcumque inconveniens, & quancumque penalibet gratiam asserit sine Sicutianis susceptione, hæc autem non.

24 Et planum autem contrito, ut formata habuit charitatis, non disponat ad iustificationem, quem erat alter pars alteri, probatur, quia in eo posteriori natura signo, in quo intelligitur, formata gratia, supponit justificationem, & peccati remissio, ergo non disponit ad eam consequentia patet, quia nulla forma disponit ad effectum formalem, quem includit, aliquo disponere ad ipsam; ergo nequit pœnitentia, ut formata habuit charitatis disponere ad iustificationem, in qua formaliter inculcatur ipsa charitatis infusio, & peccatorum remissio. Resistat ergo, ut disponat ad eam solam in priori signo naturæ considerata quatenus informis, quia qualiter debet dispositio prece- formam

formam, ad quam disponit, tempore, vel saltu natura, quæ cùm tali est contrito respectu gratia habitualis, solam in priori signo naturæ erit dispositio, in quo intelligitur ut informis. Et quidem in eo ipso signo naturæ, in quo procedere intenditur, tamquam dispositio ad gratiam, dicenda est contrito, sic eam appellat Concilium Tridentinum scilicet cap. 6. ubi dicitur hanc esse prævia dispositio ad justificationem, &c. 7. inquit, *hanc autem dispositio, sed preparationem iustificationis ipsa configuratur;* ergo ut priori iustificatio, quamvis in eo priori intelligatur, ut informis, est vere, & propriè contrito, quia ut talis causat moraliter, & infallibiliter gratiam, & est actus peccati detestatio visus de Dei amore, & denique in eo signo habemus, quæ ut detestatio peccati sit actus vera contritionis debet esse (upr̄a omne detestabili), & upr̄a omne malum poenæ, debetque à pœnitentie odio haberi, non solum super quodcumque malum, & incommunicabile, quod homines in hac vita perpetri solent, & possunt, sed upr̄a omne malum poenæ etiam ipsius inferni; si ab ea culpa praeficiatur, quia malum poenæ etiam externe est minus malum mali culpe. Quando autem diximus detestatio peccati, ut sit actus vera contritionis, debet esse supra omne detestabili, & upr̄a omne malum poenæ, advertant omnes hoc non esse ita intelligentium, quasi perse, & necessarij requiri, ut expressè comparatio fiat inter peccatum etiam dispositio ex puris naturalibus, quod fuit error Pelegi, sufficit enim, ut illa actus ab auxilio efficaci, & gratia actuali procedat, ut non dicatur esse morbi liberi arbitrii nudi, ut fusco loco c. solentibus, & in hoc sensu explicari potest Thoma loc. c. dñm ait, *infusione gratie esse primam in justificatione, & post eam sequi motum liberi arbitrii in Deum, ut nimirum loquatur de infusione, & communicatione gratiae* actualis, & non habitualis.

25 Tertio queritur, an sit ratione contritionis ut sit proxima, & ultima dispositio ad gratiam habitualen, quod sit cum ea conjuncta, sed quod sit formata habuit charitatis. Affirmant Thomistæ passim, quia putant contritionem perficere, quia est ultima dispositio ad gratiam habitualen procedere ab habitu charitatis, consequenter à gratia immedietate, si habet habitu charitatis non diffinguitur, & mediate, si sunt duo habitus inter se distincti. Ita tenent Cajeranus, Conradus, Medina, Soto, Canus, Valentia, Valquez, Martínez, Torres, Serra, & alii. Huiusmodi communiter fregi autoritatem Divi Thomæ q. 113. artic. 8. afferentes infusionem gratie esse primam in justificatione, & post illa legi motum liberi arbitrii in Deum, & in peccatum, ex quo sepius videtur actum contritionis efficienter a gratia habituali procedere, & consequenter, ut sit tali, debet esse conjunctam cum gratia, & charitate. Nos tamen diximus q. cit. num. 92. contritionem perfectam habere quidem pro eodem instanti temporis, in quo est, gratiam, & justificationem annexam, tamen ut formata habuit gratia, & charitatis, non disponere ad justificationem, & peccati remissio, ac proinde non esse de ratione eius, ut sit ultima dispositio ad gratiam, quod sit cum ea conjuncta; ita jam docimus lib. 2. sentent. dis. 3. de justificatione quæ per toram de mente Doctoris 4. dist. 14. qu. 2. N. & dist. 16. q. 2. ubi in eodem tempore instaurari, ut sit justificatio, duo distincti instanti naturam, in quo contrito gratiam habitualen praedit, ut proxima, & ultima dispositio ad ipsam, alterum quo ipsam comitatur, & jam intelligitur gratia formata, ubi in priori signo intelligatur, ut informis, unde inquit ibi contritionem, non quidem, ut charite formata, sed enim consequitur, vel concordat jussione, & peccati remissio, sed quia est species justitiae vindicativa, & virtus à ceteris distincta, ut patet ex locis superioribus, & ratione distinguitur a se ipso, ut informata, & ita sentitio Scotiæ, ibidem Baillolius, & H. queus, Brancatus dist. 8. art. 13., & Faber dis. 16. cap. 2. in fine, & sequuntur Recentiores omnes citati dis. cit. de justificatione q. 7. quatenus contritione, ut sit proxima, & ultima dispositio ad justificationem, & gratiam habitualen non procedere efficiente ab ipsa, sed solam ab auxilio sociali cum libero arbitrio. Et quidem quod contrito perfecta in eodem tempore instant, quatenus pœnitentia est offensa Dei, sic enim penitentio, dicitur peccator ad Deum rōco deo converti, & peccatum super omniam detestari idem, super quodcumque aliud malum panz, tunc paratus esse, quodcumque inconveniens, & quancumque penalibet gratiam asserit sine Sicutianis susceptione, hæc autem non.

26 Quod autem contrito, ut formata habuit charitatis, non disponat ad iustificationem, quem erat alter pars alteri, probatur, quia in eo posteriori natura signo, in quo intelligitur, formata gratia, supponit justificationem, & peccati remissio, ergo non disponit ad eam consequentia patet, quia nulla forma disponit ad effectum formalem, quem includit, aliquo disponere ad ipsam; ergo nequit pœnitentia, ut formata habuit charitatis disponere ad iustificationem, in qua formaliter inculcatur ipsa charitatis infusio, & peccatorum remissio. Dicunt diligere, non autem in totalitate intensionis, quia quantum ad hanc conditionem, ut inquit Doctor cum Augustino, non potest hoc præcepimus in via adimpleri, sed tantum in Patria. Notandum autem diximus, ad remissionem folius culpæ etiam gravissime non mentaneam contritionem sufficere, quia ad remissionem totalem peccatorum, tam scilicet, quo ad culpam, & omnem poenam temporalem virtute folius contritionis exigunt extenso doloris per aliquam temporis moram; quia quo peccata ut graviora, & major dolor desideratur, ut omnis remissio poenæ habeatur, non solum in intensivæ, sed etiam extensivæ, scilicet in extenso doloris, & tempore.

27 Et ex hac doctrina diximus rursus citat. folvi aliam questionem quoque que hic disputari solet, quanquam vera pœnitentia, & perfecta contrito debet detestare pecca- Maestrus Theolog. Moral.

sitionis; per attritionem vero detestationem factam ex inferiori, & imperfectori morivo; nempe peccatorum, vel turpitudinis peccati que sine Sacramento in re falsoe justificatione non causa. Quando itaque Doctor I. e. attritionem fieri posse contritionem, accipit in primo sensu ab Antiquoribus usurpatu ut patet legenti textum, in quo sensu unique attrito fieri potest contritus, quia nullum est inconveniens, ne illa repugnaria, quod actus doloris de peccatis commisso sine Sacramento in re falsoe duret usque ad illud in fine, in quo Deus decribit gratiam infundere sine Sacramento, qui actus autem gratis infinitus dicitur contritus, qui est informis; & post talem infinitum dicitur contritus, qui est actus formatus iuxta modum loquendi veterum, qui actum informem appellabat attritionem formatum vero gratia, contritionem; nulla enim est repugnaria, quod actus aliquis intrinsecus immutetur per solam adiacientiam ad aliquod exstinsecum, modo unam habeat denominationem, modo aliam, & in hoc sensu quoque Doctor explicans Hieques d. 14. q. 2. n. 115. & Brancus dis. 9. a. 3. At accipiendo attritionem, & contritionem juxta mentem Cone. I. c. & modum loquendi Recentiorum pro dolore minimorum perfecto, vel imperfecto ratione motivi, non vero gradus intentionis, numquam secundum rem, & conscientiam attritio fieri potest contritus, nam cum attrito, & contrito in hoc sensu sunt actus essentia litteris diversi iuxta diversitatem objectorum formalium, & motivorum, a quibus significantur, non potest unus intrinsecus in aliis mutari, quia fieri non potest, ut idem actus numero, qui erat ante essentia litteris attrito, posse fiat contritus; si enim qui ante peccatum detestatur ex motivo peccatorum, vel peccati turpitudine, postea ex motivo charitatis incipiat illud detestari; tunc quidem ex attrito fieri contritus, non tamen ex attrito fieri contritus, sed post attritum, non succeedit contritus; sicut quando in aqua calor succedit frigus dicitur quidem calidum hinc frigidum, non tamen calor fit frigus; unde melius est dicere hominem ex attrito fieri contritum per advenientem gratiam, quam attritionem fieri contritionem, quia hic postero loquendi modus significat mutationem intrinsecum attritionis in contritionem.

45. Et hinc pater intelligentia illius vulgariter dicti; quod peccator virtute Sacramentum ex attrito fit contritus, non enim sensus est attritione intrinsecus mutari in contritionem, cum enim sunt actus essentia litteris diversi, non potest unus intrinsecus in aliis mutari, nec etiam ita debet intelligi quasi homo recipientis absolutionem, eo ipso transeat ex alio attritione ad actum contritionis, incipiatque postea detestari ex perfecto motivo propter Deum, sed intelligendum est folium per denominacionem ab affectu desumptum, ac veluti per quadam equivalentiam, in quantum scilicet, ut recipit effectum virtute Sacramenti nimicum iustificationem, quam alioquin habuerit ex vi contritionis, cuius defectum supplet absolutione, vel in quantum contritio dicitur a conterendo, ac delendo peccato, per Sacramentum enim absolucionem, ac stritorum peccata; & in hoc eodem sensu dictum est attritus extrinsecus tam in mortali in contritionem, quia nimis suscepit gratiam per Sacramentum, & quia ex intrinsecus motivo erat, & perseverat attritus, dicitur ex superveniente gratia contritus quia virtute Sacramenti habet effectum contritionis, quod est reddere hominem gratiam, & amicum Deo per iustificationem & hoc totum est de mente Doctoris d. 17. q. un. ubi docet attritum virtute Sacramenti iustificari, & est communis Theologorum sensus, & diligit. 14. q. 4. in solutione ad 2. principale, ubi hoc eodem sensu jam explicato concedit attritionem fieri contritionem.

46. Sextio est difficultas, an attritus etiam cognita, ut talis sufficiat ad iustificationem cum Sacramento. Negant quanplures apud Averianum q. 11. fest. 4. quorum aliqui necessariam impli- terunt tamen in hoc Sacramento contritionem perfectam, non folium obligatione praecepti, sed etiam de necessitate medi ad ejus effectum confundendum, ita ut etiam bona fide quis con- fiteatur cum sola attritione, nihil proficiat. Alii vero dicunt esse quidem necessariam ex obligacione praecepti ad effectum Sacramentum consequendum, non tamen necessitatem medi, ita quod si quis bono fide accedit putans se esse contritum, cum tamen re vera sit tantum attritus, adhuc recipit gratiam Sacramenti. Fundamentum est, quia sciens etiam cognita, & non contritum accedit ad Sacramentum cum conscientia peccati mortalis, ergo pos- nit obicem gratiae, peccatum enim mortale gratiae repugnat, atque ideo attritus cognita, ut talis, non sufficit ad iustificationem Sacramentum, & etiam sentire videtur ex nostra Faber dis. 16. c. 3. n. 89. ubi ait, quod nota attritus, que est praeceps proprie timorem peccati, non propter Deum, non est vera attritio Christiana, nec sufficit ad Sacramentum baptismi, vel penitentia dignae suscipiendum, ejusque effectum consequendum, quibus verbis significare videtur latenter esse debet putatum co-

tritionem, licet postea dis. 18. cap. 3. oppositum probabilem putet. Non tamen diximus q. 6. cit. a. 3. n. 171. in hoc Sacramen- to non esse necessariam perfectam contritionem nec necessitate medi, nec obligatione praecepti, sed sufficiere attritionem etiam cognitam ad recipiendam abolitionem, & gratiam Sacra- mентalem. Ita Doctor dist. 14. q. 4. cit. in solutione ad 2. pinc. ubi ait, concedo ergo, quid ante perceptionem dignam penitentia oportet suscipiatur, vel simpliciter, vel secundum quid, scilicet, si habeat diuersitatem aliquam de peccatis & infra dist. 19. in responsione ad questionem 5. Contra primum, ubi deter- minat Sacramentum penitentiam posse dignae recipi ab attrito etate, quia non sufficit extra Sacramentum 3. & hoc idem iam ante statuerat de Baptismo 4. d. 4. q. 5. ab initio, ubi dictum accedentem ab Baptismo debere esse de peccatis commisso, vel contritum, vel saltem attritum, quia de causis nos quoque superius dis. 17. de Baptismo q. 3. a. 2. diximus ad effectum Baptismi consequendum, scilicet gratiam, necessariam non esse in adultis penitentiam, quia sic fuerit, vel falsoe putata contritus, sed sufficiere attritionem etiam cognitam, ut talis, & est communis opinio in Scholis, quam tenet Suarez, Valquez, Lugo, Capensis, Averia, Coninch. Beccan, Valentia, Bellarminus, Bonacina, & ex nostris Hieques, Poncios, Brancus, Arctius, & aliis Theologis passim.

47. Probatur autem primo ex Doctrina Evangelii. Quorum remissoris peccata, remittuntur, & ubiquecum Clavum feci- mecum; quarum clavum potestis data est folium ad declaran- da omnia peccata mortalia jam remissa per contritionem, non autem ad remissionem, nisi sufficeret attritio cum Sacramentum, ut idem actus numero, qui erat ante essentia litteris attritio, posse fiat contritus; si enim qui ante peccatum detestatur ex motivo peccatorum, vel peccati turpitudine, postea ex motivo charitatis incipiat illud detestari; tunc quidem ex attrito fieri contritus, non tamen ex attrito fieri contritus, sed post attritum, non succeedit contritus; sicut quando in aqua calor succedit frigus dicitur quidem calidum hinc frigidum, non tamen calor fit frigus; unde melius est dicere hominem ex attrito fieri contritum per advenientem gratiam, quam attritionem fieri contritionem, quia hic posterior loquendi modus significat mutationem intrinsecum attritionis in contritionem.

48. Et hinc pater intelligentia illius vulgariter dicti; quod peccator virtute Sacramentum ex attrito fit contritus, non enim sensus est attritione intrinsecus mutari in contritionem, cum enim sunt actus essentia litteris diversi, non potest unus intrinsecus in aliis mutari, nec etiam ita debet intelligi quasi homo recipientis absolutionem, eo ipso transeat ex alio attritione ad actum contritionis, incipiatque postea detestari ex perfecto motivo propter Deum, sed intelligendum est folium per denominacionem ab affectu desumptum, ac veluti per quadam equivalentiam, in quantum scilicet, ut recipit effectum virtute Sacramenti nimicum iustificationem, quam alioquin habuerit ex vi contritionis, cuius defectum supplet absolutione, vel in quantum contritio dicitur a conterendo, ac delendo peccato, per Sacramentum enim absolucionem, ac stritorum peccata; & in hoc eodem sensu dictum est attritus extrinsecus tam in mortali in contritionem, quia nimis suscepit gratiam per Sacramentum, & quia ex intrinsecus motivo erat, & perseverat attritus, dicitur ex superveniente gratia contritus quia virtute Sacramenti ha- bet effectum contritionis, quod est reddere hominem gratiam, & amicum Deo per iustificationem & hoc totum est de mente Doctoris d. 17. q. un. ubi docet attritum virtute Sacramenti iustificari, & est communis Theologorum sensus, & diligit. 14. q. 4. in solutione ad 2. principale, ubi hoc eodem sensu jam explicato concedit attritionem fieri contritionem.

49. Septimo est difficultas, an attritus etiam cognita, ut talis sufficiat ad iustificationem cum Sacramento. Sicut etiam quoniam apud Averianum q. 11. fest. 4. quorum aliqui necessariam impli- terunt tamen in hoc Sacramento contritionem perfectam, non folium obligatione praecepti, sed etiam de necessitate medi ad ejus effectum confundendum, ita ut etiam bona fide quis con- fiteatur cum sola attritione, nihil proficiat. Sed quod repon- gnat remissione peccatorum est complacencia in ipsi, & propo- situm, vel voluntas peccandi mortaliter; & ideo ad hoc Sacra- mentum dignae suscipiendum necesse est praequisitum, quod penitentia habeat veram attritionem Christianam, que omnem complacientiam in peccato, & omne propositum, ac voluntatem peccandi mortaliter excludat. Alias rationes quoque contra nostrum assertum vide solutus I. c.

50. Tertio est difficultas, an attritio debet esse formalis, &

Vulg. Hurt. Casp. & alii, & probatur cum ex Trid. fest. 14. c. 3. & 4. ubi insinuat ad effectum hujus Sacramenti consequendi requiri dolorem formalis de peccatis, rursum ex institutione hujus Sacramenti per modum judicij voluntarii reconciliativi, quod est potest confitetur, nisi, ille qui vult reconciliari cum eo, quem non offendit, verè, & aucto dolet de offensa, eamque detestatur, sicut veram, & actuali accusationem exhibet. Quare qui verè non dolet, nullo modo iustificatur, etlo si inculpabiliter faciat, non vana culpam non committat. Ex quo etiam sequitur neque iustificari etiam doles, neque enim dolere de caritate doloris est dolore de peccatis, sicut si doles, quia non amas aliquem, non ide illum amasquam quia dolere de defectu, seu carentia doloris non est dolore de peccato, nec expresse, ut patet, neque virtualiter, quia carentia illa doloris, sed de talis carentia non constat. Virtualiter dolorem de peccato, cum sufficiens non sit, nec efficax ex existendum dolorem de peccato. Ita tamen loquitur communis opinio, ut diximus, i.e. qui ex quatuor modis penitentiā à Soto affligit. 14. q. 1. art. 3. De secunda Conscientia solum secundum agnoscit, quod est detestatio, vel odio habere peccatum à se commissum, sed disponentiam habere de peccato a se commissum; at etiam alio modo potest voluntate penitentia, ut Doctor docet ibidem, per actum, scilicet imperativum imperando nimis intellectu, ut confidet peccatum a se offensum Dei, & imperando sibi ipsi noti- monem, sed detestacionem peccati commissi ad causandam tristitiam, & dolorem; & hoc modo penitentia est vincere, vel puniri peccatum a se commissum, quia applicare sibi in penam est teneare rem, & illud potest intelligi in Doctor, liv. applicet, vel infligere penam in effectu, vel affectu, qui vindicantis non minus vindicat eti quod quandoque non sequatur propter defectum aliecius causa secunda, dum tamen ipsi æquæ, & juventudis intentio penam infligere, quem panitendit modum, ut primum, & praecipuum à Scotio assignatum jam declaravimus ab initio hujus disp. q. 1. art. 1. Juxta igitur hunc dicendi modum etiam prima opinio optimè potest, quod interduum quoque sufficiat dolor virtualis de peccatis, si etiam dolor non habendi dolore de peccatis; si enim panitens per actum voluntatis imperativum causas proximas tristitiae, & doloris applicavit, nimis dolerem considerationem turpitudinis peccati, & noti- monem eius, quamvis dolor, & pena non sequatur interduum ex defectu aliecius causa secunda, adhuc non minus vere panitentia conditudo est, quia ut inquit Doctor I. c. vindicantis non minus vindicat, eti quandoque non sequatur propter defectum aliecius causa secunda, dum tamen ipsi æquæ, & juventudis intentio penam infligere.

51. Q uæstio procedit de potentia ordinaria, ut diximus disp. 5. cit. q. 7. nam loquendo de extraordi- naria inquit Doctor 3. dist. 14. q. 1. V. penitentia non est ita necessaria, & sufficiens, & efficacia Penitentia virtutis ad remi- ssionem mortaliū.

Q uæstio procedit de potentia ordinaria, ut diximus disp. 5. cit. q. 7. nam loquendo de extraordi- naria inquit Doctor 3. dist. 14. q. 1. V. penitentia non est ita necessaria, ut finis es, impicit contradictionem vel offensum peccati, quia potest Deus de potentiā absoluta fine illo actu peccatoris omnem culpam, & penam remittere, ut iam statuerat lib. 2. sent. disp. 7. de iustificatione quæst. 4. & quando etiam Deus peccatum remittere vellit, mediante aliquo peccatoris actu, adhuc sine penitentia remittere potest; sicut enim de facto penitentiam definivit inter media necessaria ad culpe remissionem, ita definire poterat alium, scilicet, temperantia, misericordia, &c. cum id absolutè ex sua voluntate dependeat. Procedit etiam quæstio folium de adultis, etenim de parvulis loquendo, certum est justificari posse, & de facto sic iustificari per gratiam eis in Baptismo collatum fine aliquo motu voluntatis eorum cuius in ea parte sunt incapaces. Penitentia autem duplex est, formalis nimurum, sed explicita, nempe detestatio, & dolor de peccato commissum cum propo- sito emendationis, & virtutis, sed implicita, quia consistit in dilectione Dei super omnem, sed in actu perfecto amoris Dei, qui virtute concinet penitentiam formalem. Duplex etiam est necessitas nempe medii, & praecipi, ut dictum est supra disp. 16. de Sacramentis in genere quæst. 4. art. 2. dictum aliud necessarium necessitate medi, sine quo, vel ex natura rei, vel ex institutione Dei non potest haberi finis, ita ut carentia, & omisso ipsius sive culpabilis, sive inculpabilis impedit confessionem finis, unde vo- cat necesse finis, & unicum medium; illud vero dicitur necesse inculpabilis transgressio, vel omisso impedit confi- fessionem finis, ut loc. cit. declaravimus. In praesenti quæstione explicandum est, quanta sit hujus penitentia necessitas, & qualis penitentia sit necessaria, quando talis necessitas urgeat, tandem quomodo penitentia cauter remissionem pec- cas mortaliū.

ARTICULUS PRIMUS.

Quanta sit Penitentia necessitas, & quae Penitentia sit ad salutem necessaria.

52. P rimus pro resolutione quæstori quod primam partem iam diximus q. 7. cit. ar. penitentiam esse necessariam necessitate medi ad salutem homini lapsi in peccatum mortali; & est affectio de fide, quam Scot. docet 4. dist. 14. q. 1. D. & X. & d. 17. F. ubi indiscriminat loquitur de omnissimū hominis peccatis, jam expōit, & illorum veniam petere, & si nihil dicat penitentia sufficit, quod expositis omnibus peccatis percutiat peccatum, ut fieri solet, nam etiam illa sola peccatoris tun- to est vera accusatio, utpote doloris effectus, & index.

53. Ad fundamentum in oppositum dicendum est contrito-

nem in eo caſu, vel attritionem fieri voluntari per ipsam con-

fessionem precedentem, ad quod non requiritur, quod confessio fit effectus doloris, sed voluntatis inculpabilis Sacramentum, ut

hic voluntatis inferat positionem doloris necessarii, unde con-

Domi-